

Předkládací zpráva pro Parlament České republiky

Úvod

Cílem Informace o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2020 (dále jen „Informace“) je seznámit vládu a Parlament České republiky s politickými, vojenskými a finančními aspekty působení v zahraničních operacích v roce 2020. Materiál obsahuje hodnocení politicko-bezpečnostní situace v jednotlivých zemích, informace o operačních úkolech nasazených sil rezortu Ministerstva obrany (MO) v místech působení a čerpání finančních prostředků v jednotlivých operacích za sledované období.

Informace se předkládá v souladu s usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ze dne 1. června 2018 č. 260 a Senátu Parlamentu ČR ze dne 17. května 2018 č. 429. Na základě usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ze dne 27. října 2020 č. 1319 a usnesení Senátu Parlamentu ČR ze dne 12. srpna 2020 č. 483 je součástí materiálu též informace o působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v rámci boje proti terorismu v Mali, Nigeru a Čadu.

Financování působení sil a prostředků rezortu MO ve všech zahraničních operacích v hodnoceném období bylo zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO v celkové výši **971 739 tis. Kč**.

Materiál dále informuje o využití peněžního daru do zahraničí na financování projektů rychlého dopadu (QIP/Quick Impact Projects) v rámci působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v roce 2020.

Na základě usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 9. června 2015 č. 30 je přílohou materiálu Informace o stavu zapojení České republiky do misí OSN v roce 2020 a o příležitostech a možnostech pro působení České republiky v těchto misích.

Do působení českých vojáků v zahraničních operacích v roce 2020 se promítly 3 hlavní události, které ovlivňovaly jak vlastní činnost vojáků v operacích, tak i vyčleňování a přípravu nových jednotek a jednotlivců pro jejich střídání: 1) došlo k zásadnímu snížení českého vojenského příspěvku v Afghánistánu, a to v souvislosti s postupným ukončováním stávající podoby mise Resolute Support, 2) úspěšné velení mnohonárodním silám ve výcvikové misi EU v Mali posílilo ambice ČR pro budoucí působení v zahraničních operacích a 3) na všech zahraničních operacích se negativně podepsala zásadní omezení v souvislosti s pandemií COVID-19.

A. Afghánistán

1. Politicko-bezpečnostní situace

Rok 2020 byl pro Afghánistán rokem významných změn. Došlo k podepsání dohody mezi USA a hnutím Tálibán, bylo zahájeno postupné snižování počtu spojeneckých jednotek v zemi, byly zahájeny vnitro-afghánské mírové rozhovory a ve funkci prezidenta byl po volbách ze září 2019 definitivně potvrzen dosavadní prezident Ašraf Ghání se ziskem 50,6 % hlasů.

Zvláštní představitel USA pro Afghánistán Zalmay Khalizalad a Abdul Ghání Baradar, vedoucí politické kanceláře Tálibánu v Kataru, podepsali v katarském Dauhá dne 29. února 2020 za přítomnosti ministra zahraničí USA Mika Pompea Dohodu pro mír v Afghánistánu mezi USA a hnutím Tálibán. Dohodě předcházelo vydání Společné deklarace pro mír v Afghánistánu afghánské vlády a USA, kterou stvrdili prezident Ašraf Ghání společně s ministrem obrany USA Markem Esperem za účasti generálního tajemníka NATO Jense Stoltenberga.

Cílem dohody bylo odblokovat patovou situaci a předat mírový proces do rukou Afghánců. Dohoda mimo jiné obsahovala podmínku zastavení útoků hnutí Tálibán na spojenecké jednotky v Afghánistánu, zahájení vnitro-afghánských mírových rozhovorů a postupné snižování vojenské přítomnosti USA a dalších spojenců v zemi. Při oboustranném dodržení dohody má dojít do 14 měsíců od jejího podpisu k úplnému stažení zahraničních jednotek ze země (k 30. 4. 2021).

Vnitro-afghánské mírové rozhovory, které měly plynule navázat na podepsání dohody, se podařilo zahájit až 12. září 2020 v katarském Dauhá. Hlavním důvodem zdržení bylo naplnění podmínky výměny zajatců mezi vládou a hnutím Tálibán, ale také dlouhodobé vnitropolitické rozpory mezi prezidentem Gháním a jeho hlavním politickým rivalem Abdulláhem Abdulláhem. Politický pat po prezidentských volbách byl ukončen dohodou mezi oběma hlavními aktéry ustanovením Vysoké rady pro národní usmíření („High Council for National Reconciliation“) a jmenováním Abdulláha Abdulláha do jejího čela.

Po necelých 3 měsících od zahájení jednání byla dne 2. prosince 2020 dosažena shoda mezi vyjednávacími týmy hnutí Tálibán a afghánské vlády na procedurálních a technických pravidlech jednání. Po 20denním přerušení bylo jednání obnoveno 6. ledna 2021 opět v katarském Dauhá.

V Ženevě se ve dnech 23. - 24. listopadu 2020 konala pod záštitou OSN a Finska dárcovská konference pro Afghánistán, na které bylo pro rok 2021 přislíbeno téměř 3,3 mld. USD. Zazněly vážné výzvy ke snížení míry násilí, ale také k boji proti korupci, podpoře demokratických hodnot (republiky), dodržování lidských práv včetně práv žen, dětí a menšin, zlepšení úrovně vládnutí a zvýšení a udržení úrovně života obyvatel Afghánistánu.

Navzdory uzavření dohody mezi USA a hnutím Tálibán zůstávala bezpečnostní situace v zemi i nadále kritická. Ačkoliv hnutí Tálibán dodržovalo podmínku a neútočilo na spojence, míra násilí vůči Afghánským národním obranným a bezpečnostním silám (ANDSF/Afghan National Defence and Security Forces), státnímu aparátu a místnímu obyvatelstvu postupně výrazně narostla. Hnutí Tálibán operovalo zejména v oblastech

Helmand, Kandahár a Kundúz, ale také již podnikalo útoky ve větších městech na celém území Afghánistánu, včetně Kábulu. Významně přibývalo cílených útoků na novináře, představitele občanské společnosti a vládní a regionální administrativu.

Na snížení míry násilí dlouhodobě apelovali vrcholní představitelé mezinárodního společenství v čele s generálním tajemníkem NATO Jensem Stoltenbergem. Administrativa amerického prezidenta Donalda Trumpa pokračovala ve snižování počtu amerických vojáků v souladu s dohodou, z původních přibližně 13 000 osob před podpisem dohody na přibližně 2 500 osob oficiálně deklarovaných v polovině ledna 2021. Hnutí Tálibán nadále vedlo vojenské operace a dostávalo pod svou kontrolu stále více území Afghánistánu. ANDSF již provádějí 96 % všech operací samostatně, v některých případech je však pro ně nadále klíčová vzdušná podpora USA. Situaci v zemi také komplikovala obava z nástupu druhé vlny pandemie COVID-19, ta první byla relativně zvládnuta.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v misi Resolute Support

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi Resolute Support (RSM) v roce 2020 byl stanoven do 390 osob.

V roce 2020 došlo k zásadnímu vývoji v RSM, který ovlivnilo rozhodnutí prezidenta Donalda Trumpa o celkovém snížení amerických sil ve světě, únorové uzavření „mírové dohody“ mezi USA a Tálibánem a v neposlední řadě dopady celosvětové pandemie COVID-19.

ČR, podobně jako ostatní spojenci, zahájila postupnou redukci vlastní vojenské přítomnosti v RSM, čímž došlo ke snížení o téměř 300 vojáků na konečných 55 osob v závěru roku 2020. Při vlastní redukci vycházelo velení Armády České republiky (AČR) z aliančních plánovacích procesů a požadavků na vyčleňované schopnosti a pravidelně aktualizovalo varianty k ukončení přítomnosti v RSM, jejímu další pokračování nebo nahrazení novou alianční misí.

Úkolové uskupení AČR Resolute Support (ÚU AČR RS) organizačně zastřešovalo následující jednotky a jednotlivce rezortu MO působící v RSM: velitelství ÚU AČR RS, jednotku podpory a vlivu, jednotku ochrany Guardian Angels, strážní rotu na základně Bagram, jednotlivce zařazené na funkcích ve velitelských strukturách RSM a polní chirurgický tým (PCHT).

a) Výcvik Afghánských národních obranných a bezpečnostních sil

Na výcviku a mentoringu příslušníků Afghánských bezpečnostních sil se podílela jednotka podpory a vlivu (JPaV). Vzhledem k postupnému snižování počtů osob v RSM a uzavírání některých základen pokračovala JPaV ve výcviku a poradenství afghánských speciálních sil nejprve na základně v provincii Farah a později, ve značně omezeném počtu (z původních 58 vojáků začátkem roku 2020 na 14 osob v jeho závěru) působila na základně v Kábulu.

b) Ochrana spojeneckých sil

V provincii Parván působila strážní rota v počtu do 173 osob s úkolem eliminovat nepřátelské aktivity vedené proti letecké základně Bagram ve svěřeném prostoru odpovědnosti.

V sestavě strážní rotý operoval bezpilotní průzkumný prostředek SCAN EAGLE, který zaujímal nezastupitelné místo spočívající především v zabezpečení průzkumu a včasného varování nezávisle na koaličních partnerech. Dále v sestavě strážní rotý působila skupina EOD (Explosive Ordnance Disposal), která primárně zabezpečovala ochranu proti improvizovaným nástražným výbušným zařízením jednotkám plnícím úkol mimo základnu. Strážní rota ukončila operační úkol k 31. březnu 2020 a během dubna se celá jednotka vrátila do ČR.

Ve vojenské části kábulského letiště působila jednotka tzv. Guardian Angels v počtu 21 osob. Hlavním úkolem jednotky bylo zabezpečení ochrany koaličních instruktorů a mentorů při výcviku afghánských vojenských pilotů a technického personálu. Jednotka ukončila plnění operačního úkolu k 31. lednu 2020 a byla odsunuta do ČR.

c) Podpora nasazených sil

Velitelství ÚU AČR RS (sníženo z 34 na 20 vojáků v závěru roku) bylo dislokováno na základně HKIA (Hamid Karzai International Airport) a všestranně zabezpečovalo národní jednotky v RSM, především pak v administrativní, logistické a zpravodajské oblasti, včetně koordinace zdravotnického zabezpečení. Nemalou měrou se podílelo na realizaci opatření k zamezení šíření COVID-19.

Do struktury ÚU AČR RS patřila také národní zpravodajská buňka, která poskytovala zpravodajskou podporu českým jednotkám v RSM, Zastupitelskému úřadu ČR v Kábulu a velitelství RSM.

Jednotlivci, v počtu do 10 osob, plnili úkoly související se zastávanými funkcemi ve velitelské struktuře RSM na základnách v Kábulu a na Bagrámu.

Novým příspěvkem misi RS se stal se začátkem roku 2020 PCHT (polní chirurgický tým) o 10 vojákích, který byl součástí mnohonárodního zdravotnického zařízení NATO Role 2E na mezinárodním letišti v Kábulu. Zajišťoval resuscitaci, anesteziologii, pooperační péči a zdravotnické odsuny v prostoru základny podle požadavků velitele nemocnice. Dále se PCHT podílel na zdravotnickém zabezpečení koaličních vojáků a plnil úkoly spojené se zamezením šíření COVID-19 v prostoru působení. Snižování v rámci RSM se PCHT nedotklo.

3. Ochrana Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v rámci ochrany Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu v roce 2020 byl stanoven do 20 osob.

Ochranu osob a majetku Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu včetně rezidence vedoucího zastupitelského úřadu zabezpečovali příslušníci Vojenské policie v počtu 14 vojáků. Ochrana Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu nespadá pod RSM, nicméně využívá její podporu.

V souvislosti s možným ukončením RSM a následnou ztrátou podpory ve prospěch Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu z její strany zahájilo MO ČR v polovině roku 2020 sérii jednání s Ministerstvem zahraničních věcí ČR. Cílem bylo nastavení pravidel ochrany velvyslance a zastupitelského úřadu v nových a složitějších podmínkách, které by nastaly

v případě zániku současné podoby RSM. Jednání do konce roku 2020 nebyla uzavřena a pokračovala i v roce 2021.

B. Irácká republika

1. Politicko-bezpečnostní situace

Začátek roku 2020 zastihl Irák uprostřed dramatické vojenské eskalace mezi Íránem a USA. Ta vyvrcholila vzdušným úderem USA, při němž byl zabit vysoký představitel iránských revolučních gard generál Kásim Sulejmání a proiránsky orientovaný náčelník štábu iráckých milicí (domobrany) Abú Muhandis. Část poslanců parlamentu následně vyzvala iráckou přechodnou vládu k vypovězení vojáků USA ze země, čímž došlo k dočasnému napětí v americko-iráckých vztazích. Zároveň došlo k výraznému zhoršení bezpečnostní situace v zemi, zejména pro zahraniční vojáky. Reakcí na vzniklou situaci bylo rozhodnutí o dočasném stažení neamerických příslušníků operace Globální koalice v boji proti Da'esh (OIR/Operation Inherent Resolve) a prakticky celé alianční výcvikové mise (NMI/NATO Mission Iraq) mimo území Iráku.

Irák byl navíc od konce listopadu 2019 bez řádné vlády. Premiér Abdul Mahdí podal demisi v důsledku měsíce trvajících masových občanských protestů, provázených policejním násilím. Teprve v květnu 2020 vyslovil irácký parlament důvěru nové vládě premiéra Mustafy Kázimího - bývalého ředitele irácké Národní zpravodajské služby - s mandátem dovést zemi k parlamentním volbám v roce 2021. Jedním z cílů dočasné vlády se stalo vyjednání dohody o pobytu koaličních vojsk vedených USA v zemi a nastavení vyvážené zahraniční politiky směrem k USA a Íránu. V červnu 2020 se uskutečnil mezi Irákem a USA strategický dialog, při němž irácká vláda potvrdila zájem na setrvání mezinárodních sil v zemi, USA naopak přislíbily postupné stahování svých jednotek, byť bez konkrétních čísel a harmonogramu.

Novému premiérovi se však přes seriózní úsilí nepodařilo prosadit reálnou kontrolu vlády nad proiránskou částí milicí, která nadále svévolně vzdorovala americké vojenské přítomnosti veřejnými prohlášeními i raketovými útoky na mezinárodní vojenské základny a zahraniční cíle v Bagdádu. USA proto v září 2020 pohrozily evakuací svého zastupitelského úřadu, což vyvolalo obavy, že by v zemi a regionu mohlo dojít k opětovné vojenské eskalaci. Americká administrativa následně v listopadu oznámila, že do poloviny ledna 2021 sníží počet svých vojáků v Iráku z tehdejších 3 000 na 2 500 osob.

Islámský stát v Iráku a Levantě (Islamic State of Iraq and the Levant/ISIL/Da'esh) v průběhu roku 2020 zůstal omezenou vojenskou hrozbou a udržel si schopnost provádět gerilový boj ve venkovských i městských oblastech a generovat finanční prostředky pro svou materiální soběstačnost. Na konci roku 2020 se odhadovalo, že Da'esh disponuje až 18 000 bojovníky.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v operacích INHERENT RESOLVE a NATO MISSION IRAQ

ČR pokračovala v roce 2020 v působení na území Iráku, a to v rámci koaliční operace OIR a alianční NMI. Mandát umožňoval vyslat celkem do obou operací do 110 osob.

Do března 2020 působilo v Iráku reálně 33 českých vojáků ve výcvikových týmech chemického vojska a Vojenské policie v rámci OIR. Ve prospěch NMI působili 4 vojáci,

zařazení ve velitelstvích mise. Část vojáků poskytovala výcvikovým týmům administrativní a logistickou podporu. S ohledem na výrazné zhoršení bezpečnostní situace došlo v březnu 2020 k dočasnému odsunu většiny spojeneckých sil z Iráku, včetně českého příspěvku. S nástupem pandemie COVID-19 se nekonal předpokládaný návrat spojenců do Iráku, ke kterému mělo dojít po stabilizaci bezpečnostní situace. Ve skutečnosti se spojenci začali do OIR i NMI pozvolna vracet až v září 2020.

Obou misí se dotklo jak zhoršení bezpečnostní situace, tak i následná pandemie COVID-19, což se promítlo do změny jejich struktur i budoucí náplně. V OIR došlo ke snížení počtu amerických vojáků a bylo rozhodnuto o zúžení budoucí činnosti na 1) pokračování v aktivním boji proti Da'esh, 2) rozvoj iráckých vzdušných sil a 3) strategické poradenství. Struktura NMI se má rozšířit a zaměřit na asistenci a poradenství na strategickém a operačním stupni velení. Konkrétní forma této pomoci iráckým bezpečnostním strukturám se v závěru roku 2020 dále upřesňovala. Podstatnou změnou tedy byla skutečnost, že ani jedna mise nebude poskytovat asistenci a poradenství na taktickém stupni, na který byla zaměřena převážná většina aktivit rezortu MO ČR.

Po zlepšení bezpečnostní a epidemické situace a zahájení návratu staženého personálu do obou misí vyslala ČR počátkem října do velitelské struktury OIR 4 vojáky a do NMI 2 důstojníky s tím, že bude hledat uplatnění pro další vojáky a menší jednotky v souladu s požadavky obou misí.

C. Republika Mali

1. Politicko-bezpečnostní situace

Na základě výsledku Národního inkluzivního dialogu z roku 2019 proběhly v Mali, dlouhodobě sužovaném vnitropolitickou nestabilitou, v březnu a dubnu 2020 parlamentní volby. Jejich výsledkem však byla pouze další destabilizace. Volby byly vnímány jako zmanipulované ve prospěch kandidátů strany prezidenta Ibrahima Boubacara Keity. Neefektivní státní správa, přetrvávající korupce, pomalá implementace mírového procesu z roku 2015, kauzy ozbrojených a bezpečnostních složek svědčící o svévolném porušování lidských práv a nově i restrikce zavedené v souvislosti s pandemií COVID-19 vedly ke kumulaci frustrace obyvatelstva.

Od května se konaly pravidelné protivládní demonstrace, do jejichž čela se postavilo Hnutí 5. června – Sdružení vlasteneckých sil (M5-RFP) a charismatický duchovní vůdce imám Mahmoud Dicko. Demonstrace, které si postupně vyžádaly i oběti na životech, požadovaly především odstoupení prezidenta Ibrahima Boubacara Keity. Do řešení nastalé vnitropolitické krize se od června 2020 zapojilo i Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS/Economic Community of West African States). Ačkoliv byla v červenci 2020 jmenována nová přechodná vláda a iniciovány byly i změny v justici, protesty neustuply.

Dne 18. srpna 2020 proběhl v zemi vojenský převrat. Zahájen byl na vojenské základně v Kati (předměstí Bamako). Pučisté zadrželi čelní politiky, včetně prezidenta Ibrahima Boubacara Keity, i vysoké představitele armády. Vůdci převratu následně zformovali Národní výbor pro spásu lidu, vedený plukovníkem Assimi Goitou. Po nátlaku mezinárodního společenství v čele s ECOWAS, aby co nejrychleji došlo k obnovení ústavního pořádku a do čela země byli jmenováni civilní představitelé, byl 21. září 2020

ustanoven prezidentem pro přechodné období 18 měsíců plukovník ve výslužbě Bah N'Daw a jeho zástupcem Assimi Goïta, vůdce převratu. O týden později byla zformována přechodná vláda a v prosinci 2020 i přechodný parlament. Ačkoliv se vojenská junta postavila konstruktivně k předání moci civilním orgánům, všichni hlavní vůdci vojenského převratu si ponechali stěžejní politické funkce v nově jmenovaných orgánech, a tak i kontrolu nad politickým vývojem v zemi.

Prioritami nového vedení země se stalo obnovení a upevnění bezpečnosti v zemi, obnova důvěry ve státní instituce, národní usmíření, implementace závěrů Národního inkluzivního dialogu a řádné uspořádání prezidentských a parlamentních voleb. Jedním z prvních kroků přechodné vlády bylo dokončení jednání o propuštění několik měsíců zajatého opozičního politika a trojnásobného kandidáta na prezidenta Soumaïlly Cissého (a tři Evropanů) výměnou za propuštění přes 200 zadržovaných teroristů, což bylo zejména ve Francii přijato s velkými rozpaky.

V průběhu roku 2020 pokračovalo v zemi, především v severním a středním Mali, násilí mezi komunitami, umocněné přetrvávajícím vlivem džihádistických skupin, a pravidelné útoky ozbrojenců proti civilnímu obyvatelstvu, malijským bezpečnostním silám i mezinárodním jednotkám. Stále častěji se také objevovaly střety mezi dvěma hlavními teroristickými skupinami v oblasti - Skupina pro podporu islámu a muslimů (JNIM/Jama'at Nasr al-Islam wal Muslimin) a Islámský stát v regionu velké Sahary (ISGS/The Islamic State in the Greater Sahara) o kontrolu nad územím. Několikrát z útoků proti civilistům byly podezřelé i malijské ozbrojené síly. Porušování lidských práv se tak stalo významným tématem i pro mezinárodní komunitu, která ozbrojené síly Mali významně podporuje. V rámci mezinárodního zapojení do boje proti terorismu v zemi byl v červnu 2020 francouzskými vojáky zabit šéf severoafrické větve Al-Káidy, Abdal Malik Drúkdal.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO ve výcvikové misi Evropské unie

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO ve výcvikové misi Evropské unie v Mali (EUTM M) v roce 2020 byl stanoven do 120 osob.

Úkolové uskupení AČR EUTM M (ÚÚ) se skládalo z: národního zastoupení na velitelství mise a dvou jednotek ochrany sil, mobilního lékařského týmu, instruktorů výcviku a od 12. června 2020 také jednačtyřicetilenného prvku velení Silám EUTM, v čele s brigádním generálem Františkem Ridzákem.

Jednotka ochrany velitelství EUTM M v hlavním městě Bamako zabezpečovala ochranu prostorů velitelství, doprovody příslušníků velení a VIP osob. Jednotka ochrany v Koulikoro poskytovala ochranu příslušníkům výcvikového střediska malijské armády a zajišťovala doprovody konvojů. Dva instruktoři se v rámci mezinárodního týmu podíleli na výcviku příslušníků malijské armády. Reálné počty českého vojenského kontingentu se během roku 2020 pohybovaly v rozmezí 114 – 120 osob.

V době převzetí velení Silám EUTM M Českou republikou byla mise ve stavu hibernace kvůli pandemii COVID-19. Aktivita ve prospěch malijských ozbrojených sil (FAMa/Forces Armees Maliennes) byly pozastaveny, počet vojáků EUTM M se zredukoval přibližně na polovinu (cca 350 os.) a v prostoru zůstal pouze klíčový personál, zásadní pro vlastní udržitelnost mise.

Z uvedeného důvodu bylo primárním úkolem českého velení připravit plány na opětovné obnovení plných kapacit mise při současném plánování implementace 5. mandátu mise (v platnosti od května 2020). Po dokončení plánovacího procesu a zmírnění šíření onemocnění COVID-19 v Mali byla mise připravena k naplňování zpracovaných plánů.

V srpnu 2020 došlo v Mali k vojenskému převratu, což zmařilo původní plány, které byly po zklidnění vnitropolitické situace přepracovány na nové podmínky. V urychleném režimu došlo k obnovení dostupných poradních a výcvikových kapacit mise a zahájení výcvikových a vzdělávacích aktivit. Těžištěm výcviku se staly nově zformované malijské pěší roty určené k operačnímu nasazení ve střední a severní části Mali. V souladu s 5. mandátem mise zabezpečilo české velení přesun poradních a výcvikových týmů do střední a severní části země, konkrétně do Ménaka, Gao, Sévaré a Banankoro. České velení mise zpracovalo plány k zabezpečení poradních a výcvikových aktivit ve prospěch Burkiny Faso a Nigeru a vypracovalo koncept „nasaditelných“ základů pro výcvik vojenských jednotek ve státech G 5 Sahel.

Podařilo se navázat úzkou spoluprací s francouzskou operací Barkhane zaměřenou na výcvik FAMa. Všechny vojenské síly v zemi (MINUSMA, Barkhane, malijské OS, G 5 Joint Force a EUTM M) se dohodly na úzké spolupraci při přípravách společných projektů. Poměrně rychle se podařilo připravit výcvik nových jednotek (rot) FAMa, a to jak ve výcvikovém středisku v Koulikoro, tak i na jejich mateřských vojenských základnách. Českému velení se podařilo vytvořit společnou pracovní buňku na Generálním štábu FAMa, což je první přímá integrace evropských poradců do struktury generálního štábu.

Projekty rychlého dopadu

Stejně jako v předchozích letech měl rezort MO vládou schválenou možnost poskytnutí finančních prostředků ve výši do 4 mil. Kč na tzv. projekty rychlého dopadu (QIP/Quick Impact Projects). Projekty rychlého dopadu se vyznačují jak aspektem rekonstrukčním a stabilizačním, tak podpůrným ve prospěch českých jednotek v misi.

Na rozdíl od předchozích let, kdy se QIP realizovaly zásadně v misích v Afghánistánu (ISAF a RSM), v roce 2020 byly využity pouze v Mali. V ostatních operacích s účastí ČR se nenašel prostor pro jejich využití.

Implementaci projektů zaměřených na podporu infrastruktury a FAMa zajišťovali pracovníci CIMIC (Civil-military cooperation) ve výcvikovém středisku Koulikoro a v posádkách Tanabougou a Sévaré.

V roce 2020 bylo realizováno 9 projektů v celkové výši cca 1 282 000 Kč. Jednalo se například o stavební úpravy prostoru střelnice a opravu vodního vrtu v Tanabougou, stavební úpravy vnitřních prostorů nemocničního zařízení (Role 1) a nákup nemocničních lůžek ve výcvikovém středisku v Koulikoro, stavební úpravy v mateřské školce v Koulikoro a výstavba překážkové dráhy v Sévaré.

3. Působení sil a prostředků rezortu MO v misi OSN MINUSMA

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi OSN MINUSMA (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) v roce 2020 byl stanoven do 30 osob.

Po celý rok působili 3 vojáci na velitelstvích mise a plnili úkoly v rámci plánovacích procesů a administrativní podpory na velitelstvích MINUSMA ve městech Bamako a Gao. V říjnu 2020 se podařilo získat další pozici ve velitelské struktuře mise a do konce roku tak působili v MINUSMA 4 čeští vojáci.

4. Působení sil a prostředků rezortu MO v rámci boje proti terorismu v Mali, Nigeru a Čadu

V roce 2020 rozhodla vláda a Parlament ČR svými usneseními (vláda ze dne 27. ledna 2020 č. 73, Poslanecká sněmovna ze dne 27. října 2020 č. 1319 a Senát ze dne 12. srpna 2020 č. 483) o působení sil a prostředků rezortu MO v rámci boje proti terorismu v Mali, Nigeru a Čadu. Síly a prostředky jsou začleněny do Úkolového uskupení Takuba (TFT) speciálních sil vybraných evropských zemí, jako součásti francouzské protiteroristické operace Barkhane. TFT dosáhlo počátečních operačních schopností v červenci 2020, přičemž již dříve rozmístěná francouzsko-estonská jednotka se podílela na několika operacích. Samotné TFT pokračovalo do konce roku 2020 v budování své struktury, připravovalo podmínky pro zasazení vojenských jednotek přispívajících zemí s cílem dosáhnout plných operačních schopností na jaře 2021.

Pro zajištění právní ochrany českých vojáků bylo nutno sjednat „Dodatkové protokoly upravující status jiných než francouzských jednotek sil Takuba“ (SOFA) s Mali a Nigerem, a to za výrazného přispění Francie. Časově náročný schvalovací proces nebyl ukončen do konce roku 2020, a proto v hodnoceném období česká jednotka operační úkol neplnila (pokračovala však příprava na vyslání jednotky).

D. Sinajský poloostrov

1. Politicko-bezpečnostní situace

Bezpečnostní situace na Sinajském poloostrově je dlouhodobě napjatá. Na Sinaji působí množství militantních skupin, které egyptská armáda není schopna zcela eliminovat. Nejhorší bezpečnostní situace panuje na severu poloostrova. Islamistická organizace Wilájat Síná', hlásící se k Da'esh, pravidelně útočí hlavně proti egyptským ozbrojeným silám a civilním osobám spolupracujícím s vládou a nově i na průmyslovou infrastrukturu.

Naopak bezpečnostní situace v Egyptě se v roce 2020 zejména v důsledku represivních opatření citelně zlepšila. Odpůrci režimu napříč společností byli aktivně pronásledováni, v srpnu byl zadržen také vůdce Muslimského bratrstva, který se skrýval od roku 2013 a v přítomnosti byl odsouzen k trestu smrti za terorismus.

Politická opozice v zemi prakticky neexistuje, parlamentní volby na podzim 2020 tak byly jen formální záležitostí s minimálním zájmem občanů. Výjimkou byla série menších sociálně motivovaných protivládních demonstrací v září 2020. Pandemii COVID-19 pak egyptský režim využil k dalšímu posílení restriktivních opatření a cenzury médií. Stabilitu režimu podporuje i stále platný výjimečný stav. Díky finanční podpoře ze zahraničí se navíc daří udržovat i relativně dobrou ekonomickou situaci v zemi.

Obavy z přelévání terorismu do Egypta a nárůstu politického islámu v regionu motivovaly zahraničněpolitické aktivity Egypta, kdy se země v roce 2020 angažovala v konfliktu v Libyi či v energetické politice ve východním Středomoří – v obou případech na

úkor zájmů Turecka. Naopak spojencem Egypta v boji proti terorismu na Sinaji i v zahraničněpolitickém soupeření s Tureckem je Izrael, se kterým Káhiru pojí kvalitní bezpečnostní spolupráce. I z tohoto důvodu Egypt podpořil navázání diplomatických styků Izraele s některými dalšími arabskými zeměmi.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v misi MFO

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi MFO (Multinational Force and Observers) v roce 2020 byl stanoven do 25 osob.

Úkolové uskupení AČR MFO Sinaj tvořili tři důstojníci plnící úkoly na velitelství sil MFO a letecká jednotka (LJ) v počtu 15 osob s letounem CASA C-295M. Letoun operoval ze základny v jižní části Sinajského poloostrova, poblíž Sharm El Sheikh.

LJ zabezpečovala přepravu osob a materiálu mezi základnami MFO, Káhirou a Tel Avivem, přepravu vládních činitelů a styčných osob stran mírové smlouvy, částečně se podílela na pátracích a záchranných operacích, letecké přepravě nemocných a raněných (MEDEVAC), verifikačních a pozorovacích letech.

LJ uskutečnila v roce 2020 celkem 299 letů s náletem 424 letových hodin. Objem přeprav činil 3 400 osob a 95 tun materiálu.

Na základě „Dohody mezi ČR a MFO o podmínkách účasti ČR v zahraniční operaci MFO“ organizace proplácí pravidelně ČR využívání letounu a služeb osádek. Za rok 2020 tato částka činila přibližně 32,7 mil. Kč, což bylo cca 149 % vynaložených peněžních prostředků v uvedeném roce.¹⁾

E. Golanské výšiny

1. Politicko-bezpečnostní situace

O kontrolu nad územím Golanských výšin ze strategických důvodů dlouhodobě soupeřily Izrael a Sýrie. Po několika vojenských konfliktech Izrael v roce 1973 souhlasil s opuštěním části dobytého území, které se z rozhodnutí OSN stalo demilitarizovanou zónou, kde na dodržování příměří mezi oběma státy dohlíží mise UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force).

V souvislosti s občanskou válkou v Sýrii a působením řady externích aktérů se bezpečnostní situace v oblasti Golanských výšin zhoršila. UNDOF od roku 2014 nepůsobil několik let na syrské straně demilitarizované zóny (zóna separace) a i v současnosti existují oblasti, kde mise nemůže kompletně naplňovat svůj mandát. Ačkoli obě strany konfliktu misi jako takovou vítají a má rovněž podporu USA a Ruska, největším problémem pro realizaci mandátu je působení nestátních aktérů v oblasti.

Izrael velmi citlivě vnímá zejména působení šíitských libanonských a íránských skupin na jihu Sýrie v blízkosti Golanských výšin. Na hrozby reaguje leteckými údery proti dotčeným skupinám na jihu a ve středu Sýrie. I když byla situace v roce 2020 na Golanských výšinách stabilizovaná, docházelo k porušování dohody o odpoutání napříč zónou separace.

¹⁾ Bližší informace k finančním nákladům jsou uvedeny v bodu Q.

2. Působení příslušníků rezortu MO v misi OSN UNDOF

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi UNDOF v roce 2020 byl stanoven do 10 osob.

V rámci mise UNDOF na Golanských výšinách ČR pokračovala vysíláním čtyř důstojníků do velitelství mise. Do října 2020 působili tři vojáci na základně Faouar (Sýrie) a jeden na základně Ziouani (na Izraelem okupované části Golanských výšin), po zrušení pozice na základně Ziouani a získání nové na základně Faouar působili do konce roku všichni na syrské straně.

F. Bosna a Hercegovina

1. Politicko-bezpečnostní situace

Politická scéna v Bosně a Hercegovině (BaH) čelí dlouhodobému problému rozdělení země podle národnostního klíče. K pozitivnímu vývoji nepřispívá ani velmi komplikovaný politický a správní systém. Zástupci jednotlivých etnických skupin mají k BaH jako státu velmi diferencovaný přístup. Bosňáci v zásadě podporují jednotu státu se silnou rolí centrální vlády, zatímco bosenští Chorvaté a bosenští Srbové požadují větší míru autonomie. Separatistické tendence vykazuje Republika srbská (RS) v BaH, jejíž představitelé dlouhodobě deklarují snahu o možné, avšak nerealistické odtržení od BaH.

Základním formálním principem zahraniční a bezpečnostní politiky BaH je zapojení do evropského a euro-atlantického integračního procesu. Nedostatek politického konsenzu negativně ovlivňuje i směřování země v oblasti obrany i rozvoj společné armády. Ačkoli země formálně směřuje dlouhodobě ke členství v NATO, zejména Republika srbská odmítá naplňovat proces přidružení země k Alianci. Již od roku 2010 odmítá převést vlastnictví vojenských nemovitostí na stát, v reakci na ruskou iniciativu vyhlásila v roce 2017 vojenskou neutralitu a od prosince 2018 brání v předložení Ročního národního plánu Alianci. Blokuje tedy formální zahájení plánu přidružení BaH do NATO.

BaH podala v únoru 2016 žádost o členství v EU. Podle Stanoviska Evropské komise z května 2019 však BaH prozatím nesplňuje kritéria, aby se mohla zahájit přístupová jednání. BaH nedostatečně plní kritéria týkající se institucionální stability, která zaručuje demokracii, právní stát, lidská práva a respektování a ochranu menšin. BaH bude muset také zlepšit volební systém a fungování soudnictví a provést reformy v řadě dalších oblastí.

V roce 2020 si BaH připomínala 25 let od Daytonské smlouvy a 25 let od masakru v Srebrenici. Taktéž se v zemi konaly komunální volby, které znovu ukázaly nedostatky ve volebním systému – zejména v legislativě, v organizaci voleb a v dohledu nad dodržováním práva. To vytváří značný prostor pro neregulérnosti před, během i po průběhu voleb. Nemusí být zpochybněny celé volby, ale mohou být ovlivněny výsledky tam, kde jsou těsné rozdíly. Dalším problémem jsou převážně nacionalisticky zaměřené politické strany ve vedení země, které štěpí společnost, ale přispívají i k mediální polarizaci, která odráží politické a etnické rozdíly v zemi. Velmi negativním dopadem je pokles důvěry občanů ve volby jako takové a útoky na důvěryhodnost Ústřední volební komise i její neochota ke konstruktivní komunikaci s veřejností. Volby se poprvé po 12 letech konaly také v Mostaru.

Bezpečnostní situace v zemi je celkově stabilní, s výjimkou občasných incidentů. Projevy násilí se nejčastěji týkají chuligánství a vyřizování účtů mezi skupinami organizovaného zločinu.

2. Působení příslušníků rezortu MO v operaci EU Althea

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v operaci EU Althea v roce 2020 byl stanoven do 2 osob.

Oba příslušníci rezortu MO působili na velitelství operace na základně Butmir v Sarajevu. Jeden se podílel na monitorovací činnosti a poradenství zaměřené na rozvoj schopností Ozbrojených sil Bosny a Hercegoviny v oblasti skladování zbraní a munice, druhý důstojník pracoval v systému ochrany sil a na Společném operačním centru operace.

G. Kosovo

1. Politicko-bezpečnostní situace

Kosovská politická scéna je charakterizována dlouhodobou nestabilitou a napětím mezi politickou reprezentací většinových etnických Albánců a srbskou menšinou. Bezpečnostní situace je stabilní, ale s řadou přetrvávajících rizik. V tomto ohledu patří k nejcitlivějším oblastem severu Kosova, a to nejen kvůli mezietnickým vztahům, ale i díky rozsáhlému organizovanému zločinu. Případné náhlé zhoršení vztahů mezi Bělehradem a Prištinou by mohlo zvýšit i bezpečnostní rizika.

Členství v EU a v NATO považuje Kosovo za svůj strategický cíl, který se těší vysoké podpoře veřejnosti. Jednou z klíčových podmínek na cestě ke vstupu Kosova do EU je pokračování dialogu s Bělehradem, který by měl vyvrcholit uzavřením komplexní a právně závazné smlouvy o normalizaci vztahů. Pokrok v dialogu však od roku 2018 stagnuje kvůli neochotě představitelů Kosova i Srbska přistoupit na kompromisy, ale také z důvodu politické nestability v Kosovu.

Politické prostředí v roce 2020 neuklidnil ani vznik nové vlády na základě výsledků předčasných parlamentních voleb z října 2019. V únoru sestavená vláda se po měsíci rozpadla a mandát další vlády byl rozhodnutím Ústavního soudu posouzen jako nezákonný, což si vyžádalo organizaci dalších předčasných voleb. V listopadu 2020 navíc odstoupil kosovský prezident Hashim Thaci kvůli obvinění z válečných zločinů a zločinů proti lidskosti u tribunálu v Haagu. Hashim Thaci patřil k velitelům Kosovské osvobozené armády (UCK), vinu odmítá, ale pokud ho soud shledá vinným, hrozí mu až doživotní vězení.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise v roce 2020 byl stanoven do 10 osob.

V operaci reálně působilo zprvu 9 a ve 2. polovině 2020 5 českých vojáků na základně KFOR (Kosovo Force) v Prištině, kde plnili úkoly plynoucí z jejich zařazení ve velitelské struktuře KFOR. Ke snížení počtu našich vojáků došlo v souvislosti se strukturálními změnami na velitelství, díky nimž některé funkce zanikly nebo byly sloučeny s jinými.

H. Litva, Lotyšsko a Estonsko

1. Politicko-bezpečnostní situace

Bezpečnostní situace v jejich bezprostředním okolí se odrážela jak na zahraničně-politických a bezpečnostních prioritách Litvy, Lotyšska a Estonska, tak i na podobě obranných politik těchto zemí. Členství v mezinárodních organizacích se stalo primárním nástrojem posilování jejich vlastní nezávislosti, bezpečnosti, udržitelného rozvoje a prosazování zahraničně-politických zájmů. Alianční přítomnost v podobě posílené předsunuté přítomnosti považovaly všechny tři pobaltské státy za jasný signál a potvrzení spojeneckých závazků.

V roce 2020 byly základem obranné politiky Litvy, Lotyšska a Estonska členství v NATO a regionální spolupráce s baltskými a skandinávskými zeměmi. Obranná politika Litvy, Lotyšska a Estonska odrážela postupně se měnící bezpečnostně-politické prostředí, jeho aktuální trendy a snahu Litvy, Lotyšska a Estonska působit jako věrohodný a spolehlivý regionální faktor kombinující nástroje konsolidace a odstrašení, navzdory dopadům pandemie COVID-19. Přítomnost jednotek Aliance na svém území označovaly Litva, Lotyšsko a Estonsko za jasný signál solidarity a za výraz své důležitosti v alianční obranné architektuře. Na tom se ČR podílela zapojením svého kontingentu do aliančního prvku posílené předsunuté přítomnosti (EFP/Enhanced Forward Presence) v Litvě a Lotyšsku po celý rok 2020.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v EFP

Platný mandát umožňoval působení sil a prostředků rezortu MO v rámci EFP na území Polska, Estonska, Litvy a Lotyšska v roce 2020 v počtu do 290 osob. V hodnoceném období pokračovaly jednotky AČR v plnění úkolů v sestavě dvou bojových uskupení (BG/Battle Group), a to v BG vedeném Německem na území Litvy a v BG pod velením Kanady v Lotyšsku.

Litva

Na území Litvy pokračoval (od poloviny 2019) v plnění úkolů prvek elektronického boje v počtu 34 osob. Jednotka byla dislokována na litevské vojenské základně v Rukla.

Vedle běžného výcviku organizovaného v součinnosti s dalšími součástmi BG se jednotka zapojila do několika mezinárodních cvičení. K nejvýznamnějším patřila certifikační cvičení NATO řady Iron Wolf. Dále se podílela na přípravě příslušníků vlastního bojového uskupení a litevských ozbrojených sil v oblasti elektronického boje. Jednotka připravila podmínky pro dlouhodobou spolupráci s jednotkami elektronického boje nizozemských a britských ozbrojených sil a také působila ve prospěch výcviku litevského letectva a námořnictva a estonského letectva.

Lotyšsko

Úkolové uskupení EFP na území Lotyšska v síle minometné čety kontinuálně plnilo úkoly zahájené v polovině roku 2018. Jednotka čítala 55 osob a hlavní výzbroj tvořily minomety ráže 120 mm. Minometná četa byla dislokována na lotyšské vojenské základně v Adaži.

Podobně jako česká jednotka v Litvě i minometná četa se během nasazení v Lotyšsku účastnila certifikačního cvičení NATO s označením Crystal Arrow, absolvovala řadu menších

cvičení v rámci vlastního BG a během součinnostních výcvikových aktivit s lotyšskými ozbrojenými silami.

Vedle prioritního úkolu, kterým je posílení bezpečnosti spojenců na východním křídle Aliance, bylo uvedené nasazení pro všechny české vojáky významné i díky intenzivní přípravě na vedení boje v rámci konfliktu vysoké intenzity. Dlouhodobé působení v mezinárodním prostředí přispělo mj. ke zvýšení odborné i jazykové úrovně velitelů i vojáků.

I. Středomoří

1. Politicko-bezpečnostní situace

Vývoj politické a bezpečnostní situace ve Středomoří byl zásadně ovlivněn politicko-vojenskými aktivitami Turecka, které mj. zásadně zvrátily vojenskou situaci Libyi. Dalším politicky citlivou událostí ve Středomoří byla Tureckem avizovaná kontroverzní těžba/průzkum nerostných surovin ve sporných vodách Středozemního moře, která vyústila ve zhoršení vztahů s Řeckem.

Turecký parlament schválil 2. března 2020 oficiální intervenci v Libyi. V listopadu 2019 uzavřely Ankara a mezinárodně uznávaná libyjská vláda dohodu o partnerství, která mj. delimitovala společnou hranici výlučné ekonomické zóny a je v konfliktu se zájmy Řecka a Kypru. Na oplátku se Turecko prostřednictvím bezpečnostního memoranda zavázalo bránit mezinárodně uznávanou libyjskou vládu v Tripolisu a zahájilo operaci, jejímž primárním cílem bylo odrazit ofenzivu jednotek Chalífy Haftara na hlavní město. Koncem jara 2020 vláda v Tripolisu za turecké podpory vč. zbraní a žoldnéřů hlavní síly Chalífy Haftara ze severozápadní Libye vytlačila. Haftar je podporován mj. Ruskem, v konfliktu prokazatelně působí i žoldnéři ze známé Wagnerovy skupiny. Dne 23. října 2020 bylo podepsáno příměří mezi oběma stranami a 22. prosince 2020 turecký parlament schválil rezoluci o prodloužení své vojenské mise v Libyi o 18 měsíců.

Ve Středomoří je od 1. dubna 2020 aktivní námořní operace Evropské unie (EUNAVFOR MED Irini/European Union Naval Force Mediterranean), která nahradila operaci EUNAVFOR MED Sophia. Irini má za úkol dohlížet na dodržování zbrojního embarga OSN uvaleného na Libyi pomocí vzdušných, satelitních a námořních prostředků. Mise je pověřena inspekcí plavidel na volném moři u pobřeží Libye, u nichž existuje podezření, že přepravují zbraně nebo související materiál do Libye. Turecko opakovaně odmítá inspekci svých lodí, protože tyto dodávky považuje za legitimní a legální.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v operaci EUNAVFOR MED Sophia a EUNAVFOR MED Irini

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v operaci EUNAVFOR MED Sophia v roce 2020 byl stanoven do 5 osob.

V únoru a březnu 2020 se v EU diskutovala budoucnost operace Sophia, která od dubna 2019 působila bez lodí a jejíž mandát končil dnem 31. března 2020. Na Radě pro zahraniční věci se dne 17. února 2020 ministři zahraničních věcí EU shodli na ukončení operace Sophia a schválili politickou dohodu nastiňující rámcové parametry nové vojenské

operace EUNAVFOR MED Irini zaměřené zejména na kontrolu zbrojního embarga OSN na Libyi.

Vedle hlavního úkolu, a to kontroly dodržování zbrojního embarga, plní nová operace tři dodatkové úkoly: 1) monitoring pašování ropy, 2) výcvik libyjského námořnictva a pobřežní stráže a 3) poskytování příspěvku k narušování operačního modelu pašeráků migrantů, především monitorováním situace vzdušnými prostředky.

Rozhodnutím Rady EU pak byla dnem 31. března 2020 ukončena operace Sophia a dnem 1. dubna 2020 byla zahájena nová operace Irini.

Co se týče českých vojáků, jejich pozice v operaci Sophia, včetně pracovních prostorů zůstaly zachovány i v rámci operace Irini. Pět vojáků plnilo úkoly vyplývající z funkčního zařazení na Operačním velitelství (OHQ) v Římě.

Vyslání do nové operace EUNAVFOR MED Irini, která nebyla jmenovitě součástí „mandátu pro působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2018 – 2020“, bylo realizováno v souladu s body I. 2. usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ze dne 1. června 2018 č. 260 a Senátu Parlamentu ČR ze dne 17. května 2018 č. 429 - viz bod K této zprávy.

J. Somálsko / oblast Afrického rohu

1. Politicko-bezpečnostní situace

Bezpečnostní situace v regionu pokračovala v trendu z minulých let. Největší bezpečnostní hrozbou v regionu zůstávala teroristická organizace Al-Šabáb působící v Somálsku, ve kterém vedla komplexní útoky na civilní i vojenské, vládní i mezinárodní cíle. Místní ozbrojené složky nadále nebyly schopny samostatně čelit hrozbě ze strany této teroristické organizace. Významnou roli v budování obranných i civilních kapacit tak sehrává mise Africké unie AMISOM (African Union Mission in Somalia) či mise Evropské unie (EUTM Somalia, EUCAP/European Union Capacity Building Mission in Somalia a EUNAVFOR ATALANTA). USA v prosinci oznámily významnou redukci svých sil v zemi, kde do té doby působilo asi 700 vojáků v boji proti Al-Šabáb. V politické oblasti bylo v Somálsku prostřednictvím celonárodního dialogu dosaženo dohody ohledně plánu na uspořádání parlamentních a prezidentských voleb v zemi. V Somálsku se volby naposledy konaly v roce 1969, proto je dohoda vnímaná jako významný úspěch.

2. Působení příslušníků rezortu MO v operaci EUNAVFOR Atalanta

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v námořní operaci EU (EUNAVFOR Atalanta) v roce 2020 byl stanoven do 3 osob.

Tři příslušníci rezortu MO působili na Operačním velitelství na španělské vojenské základně Rota. Dnem 31. července 2020 byla ukončena 11letá česká přítomnost v této operaci. Z politického hlediska operace již nic nepřinášela, navíc ČR působí v dalších třech operacích Evropské unie (Irini, Althea a především EUTM Mali).

K. Působení v zahraničních operacích v rámci velitelských struktur NATO, EU a OSN

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích vysílaných z velitelských struktur NATO, EU a OSN v roce 2020 byl stanoven do 25 osob. V rámci této kategorie byla vysílána od 1. dubna do 31. prosince 2020 skupina 5 důstojníků do EUNAVFOR MED Irini, která nahradila ukončenou misi EUNAVFOR MED Sophia. Úkoly i místo plnění zůstalo stejné, tj. Řím, Itálie.

L. Působení nasaditelného spojovacího modulu

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v rámci nasaditelného spojovacího modulu (DCM/Deployable Communication Module) v operacích NATO mimo území České republiky činil 56 osob na dobu nejvýše šesti měsíců ročně v termínu od 1. ledna 2019 do 31. prosince 2020. V hodnoceném období byla aktivována skupina 9 příslušníků DCM, která působila v rámci operace „NATO Support to Turkey“ na území Turecka od července 2020 po dobu 6 měsíců.

Skupina se podílela na zajištění podpory aliančního spojovacího systému velení a řízení.

M. Vyčlenění sil a prostředků rezortu MO do sil rychlé reakce NATO

Pro případné nasazení do operací Sil rychlé reakce NATO (NRF/NATO Response Force) bylo v roce 2020 vyčleněno 1 195 osob (maximální počet činil 1 200 osob). Jednalo se o jednotku protivzdušné obrany zařazenou do bojového uskupení vedeného Německem a mechanizovaný prapor a čet vojenské policie v rámci polského uskupení. K nasazení sil a prostředků rezortu MO vyčleněných do NRF v roce 2020 nedošlo.

N. Vyčlenění sil a prostředků rezortu MO do Bojového uskupení Evropské unie

Ve druhém pololetí roku 2020 bylo vyčleněno pro Bojové uskupení Evropské unie (EUBG/European Union Battle Group) vedené Německem 242 osob (maximální počet na období červenec až prosinec 2020 činil 300 osob). K nasazení sil a prostředků rezortu MO v rámci EUBG v roce 2020 nedošlo.

O. Působení vojenských pozorovatelů AČR

Vojenští pozorovatelé AČR působili v roce 2020 v počtu 9 osob v mírových misích OSN uvedených v tabulce. Na podzim 2020 byly ze strany OSN zrušeny pozice vojenských pozorovatelů v rámci mise MINUSMA.

Organizace	Název mise	Země působení	Počet osob
OSN	MINUSCA	Středoafriická republika	3
	MONUSCO	Demokratická republika Kongo	2
	UNMIK	Kosovo	2
	MINUSMA	Mali	2

P. Zranění a ztráty na životech

V průběhu roku 2020 došlo během působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích k úmrtí 1 příslušnice AČR v misi MFO na Sinajském poloostrově, a to následkem havárie vrtulníku USA.

Q. Čerpání peněžních prostředků v zahraničních operacích v roce 2020

Vyhodnocení čerpání peněžních prostředků vychází z upraveného rozpočtu kapitoly MO, který odráží skutečný stav čerpání peněžních prostředků k 31. prosinci 2020. V roce 2020 bylo v rámci nasazení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích vyčerpáno celkem **971 739 tis. Kč**, a to včetně výdajů spojených s přípravou osob, techniky a materiálu. Financování působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v hodnoceném období bylo zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO a tvořilo **1,3 %** celkových výdajů státního rozpočtu kapitoly MO.

Na základě „Dohody mezi ČR a MFO o podmínkách účasti ČR v zahraniční operaci MFO“ organizace proplácí pravidelně ČR využívání letounu a služeb osádek. Za rok 2020 tato částka činila přibližně 32,7 mil. Kč, což bylo cca 149 % vynaložených peněžních prostředků v uvedeném roce. Tyto prostředky jsou využívány v souvislosti s opravami, náklady na provoz letounu, činností osádek a neplánovanými výdaji. Kompenzace za rok 2020 je v porovnání s výdaji rezortu MO vyšší. Rozdíl byl způsoben díky zaběhlému mechanismu refundací, kdy MFO uhradilo náklady na plánované opravy a servis letounu, ale ty budou realizované a uhrazené českou stranou až v roce 2021.

Vyhodnocení výdajů rezortu MO v jednotlivých operacích za období od 1. ledna do 31. prosince 2020 je uvedeno v tabulce (v tis. Kč).

Název operace	Země působení	Čerpání (v tis. Kč)
Resolute Support	Afghánistán	525 805
Ochrana ZÚ Kábul	Afghánistán	33 628
Inherent Resolve/NMI	Irák	45 686
EUTM M/MINUSMA	Mali	239 766
MFO	Egypt	21 879
UNDOF	Izrael/Sýrie	2 908
EUFOR Althea	Bosna a Hercegovina	1 993
Joint Enterprise	Kosovo	4 758
Posílená předsunutá přítomnost	Litva, Lotyšsko	63 415
EUNAVFOR MED Sophia/Irini	Itálie	8 243
EUNAVFOR Atalanta	Španělsko	2 620
NATO Support to Turkey - DCM	Turecko	4 710
Pozorovatelské mise OSN (MINUSMA, MONUSCO, UNMIK, MINUSCA)	Mali, DR Kongo, Kosovo a Středoafriická republika	11 663
Příprava sil a prostředků pro nasazení v zahraničí	Na území ČR ²⁾	4 665
CELKEM		971 739
Projekty rychlého dopadu (QIP)		1 282

Závěr

Působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích vychází z Bezpečnostní strategie a politicko-bezpečnostních zájmů ČR a je praktickým naplňováním závazků vyplývajících z členství ČR v mezinárodních organizacích a zároveň příspěvkem k zajištění mezinárodní bezpečnosti.

V průběhu roku 2020 došlo k výraznému snížení naší vojenské přítomnosti v Afghánistánu. V Mali ČR úspěšně velela půl roku Silám EUTM v Mali.

Působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v hodnoceném období bylo v plném rozsahu hrazeno ze schváleného rozpočtu kapitoly MO bez dodatečných požadavků na jeho navyšování.

²⁾ Jednalo se o výdaje v rámci výstavby a výcviku jednotek a jednotlivců, národních aktivit pro působení v zahraničních operacích, včetně sil a prostředků vyčleněných do pohotovostních systémů NATO a EU.

Informace o stavu zapojení České republiky do misí OSN v roce 2020 a o příležitostech a možnostech pro působení České republiky v těchto misích

Úvod

Materiál je zpracován jako příloha Informace o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2020, a to na základě usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 9. června 2015 č. 30 k Působení České republiky v mírových misích či zvláštních politických misích OSN.

Zapojení ČR do misí OSN v roce 2020³⁾

Podobně jako v předchozích letech, ani v roce 2020 se nepodařilo vyslat do některé z misí OSN alespoň malou, organickou jednotku, která by působila v sestavě některé ze silných evropských zemí. Tím se náš příspěvek omezil pouze na jednotlivce zařazované na pozice ve velitelských strukturách misí OSN, konkrétně MINUSMA a UNDOF. Vyjednávání nebyla úspěšná, navíc byla celá situace v misích OSN negativně ovlivněna důsledky pandemie COVID-19.

V misi MINUSMA v Mali máme 4 důstojníky na velitelství mise v Bamako.

Druhou misí OSN, do které rezort MO přispívá již několik let, je mise UNDOF na Golanských výšinách. V činnosti pokračovala skupina důstojníků, a to na pozicích analytika, plánovače, specialisty informačních technologií a štábního důstojníka. Vzhledem k povaze mise a dosavadním zkušenostem z působení v ní považujeme současné zapojení ČR v UNDOF za dostatečné.

Rezort MO dlouhodobě přispívá k činnosti OSN rovněž vysíláním vojenských pozorovatelů. Do podzimu 2020 působili 2 pozorovatelé v misi MINUSMA v Mali, dále pak v průběhu celého roku 3 pozorovatelé v misi MINUSCA (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic) ve Středoafrické republice, 2 pozorovatelé v misi MONUSCO (United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo) v Demokratické republice Kongo a 2 pozorovatelé v misi UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo) v Kosovu. Na podzim 2020 zrušilo OSN, z důvodů vyhrocené bezpečnostní situace v Mali, všechny pozice vojenských pozorovatelů. ČR tak přišla o místa dvou pozorovatelů, které do MINUSMA vysílala od poloviny roku 2018.

V roce 2020 se podařilo po několika letech prosadit do nevojenské účasti v misích OSN příslušníka Policie ČR, konkrétně do mise UNMIK v Kosovu.

³⁾ Ucelené informace k misím MINUSMA a UNDOF jsou uvedeny v bodech C a E předkládaného materiálu.

Příležitosti a možnosti pro působení České republiky v misích OSN

Ve sledovaném období obdržel rezort MO ze strany OSN několik nabídek pro obsazení důstojnických funkcí v misích OSN, včetně mise MINUSMA. Vzhledem k nedostatku vhodných kandidátů však nebylo možno nabídkám vyhovět.

Nicméně v červnu nominovala ČR 2 příslušníky Vojenské policie a důstojnici Vězeňské služby do výběrových řízení na pozice v sekretariátu OSN a ve Stálé policejní schopnosti v Brindisi (italské přístavní město se stálým distribučním místem pomoci OSN). Výběrové řízení nebylo do konce roku 2020 ukončeno.

Jedna příslušnice AČR absolvovala na přelomu listopadu a prosince 2020 mezinárodní kurz OSN pro ženy – vojenské důstojnice.

Policie ČR již v roce 2017 projevila ambici obsadit v misích OSN minimálně 3 pozice, které budou směřovat v rámci zahraničněpolitické priority zejména do oblasti Afriky a Blízkého východu. Svoji ambici začlenila do strategie čerpání finančních prostředků z VPS (Všeobecná pokladní správa).

Limitujícím faktorem širší spoluúčasti na misích OSN je rozsáhlé zapojení sil a prostředků Policie ČR v rámci migrační krize na Balkáně. Přesto je ČR nadále schopna nabídnout přibližně do desítky příslušníků Policie ČR, kteří již prošli adekvátním výcvikem, mají zkušenost ze zahraničních misí a jsou připraveni ke službě v zahraničí. Půjde především o experty z oblasti vyšetřování trestné činnosti, instruktory služební přípravy a výcviku a pořádkové policie, a to v řádu jednotlivců vyslaných v reakci na aktuální potřebu do konkrétní mise OSN.

Dále jsou dva policisté zařazeni do výběrového řízení do mise UNITAMS (United Nations Integrated Transition Assistance Mission in Sudan) v Súdánu. Výsledek řízení nebyl do konce roku 2020 znám.

Hodnocení přípravy na působení v misích OSN

Schopnosti AČR pro působení v misích OSN se budují postupně v souladu s Obrannou strategií ČR. Je zachováván princip jednoho souboru sil (schopností) a modularity, tj. schopnost plnit úkoly v souladu se závazky v NATO, EU i OSN a s požadavky na obranu země.

V principu jsou tak všechny nasaditelné jednotky použitelné do misí OSN. V současné době plánování vojenských schopností AČR pro OSN, s ohledem na stávající kapacity a možnosti AČR, probíhá ad hoc podle potřeby, v souladu s vydanou rezolucí OSN a identifikovanými možnostmi pro zapojení ze strany vojenského poradce ČR při OSN v New Yorku. Záměrem je zapojení do misí a regionů, ve kterých již působíme tak, aby nedocházelo k tříštění úsilí. Speciální příprava by byla zahájena až podle konkrétní nabídky. Příprava vojenských schopností pro mise OSN probíhá s omezením. Plánovaná příprava úkolového uskupení na úrovni čtyř v období 2020 - 2023 doposud neprobíhá. Vzhledem k dosavadní přípravě osob a techniky na působení v misích OSN se v roce 2021 nepředpokládá nasazení organické vojenské jednotky s bojovou technikou, ale maximálně jednotlivců.

V souladu s politickým zadáním posílit pozici ČR v OSN a odpovídající strategii MO z roku 2017⁴⁾ pokračovalo v roce 2020 působení Vojenského poradce AČR Stálé mise ČR při OSN. I přes výzvy spojené s nástupem pandemie COVID-19 toto působení významným způsobem posílilo povědomí o aktuálním zájmu ČR se zapojit do mírových misí a zvýšilo angažovanost ČR při řešení jejich vojenských aspektů: V únoru 2020 vojenský poradce spolu s delegací důstojníků AČR pomohl prosadit posílení zdravotnického zabezpečení mírových misí v rámci pracovní skupiny, která určuje podmínky pro nasazení jednotek do mírových misí a proplácení jejich zapojení. V březnu 2020 se zúčastnil jednání Speciálního výboru pro mírové operace (C34) a od června je vojenský poradce aktivním členem výboru Komunity vojenských a policejních poradců (MPAC/Military and Police Advisers Community) v New Yorku.

Působení vojenského poradce přispívá k informovanosti rezortu MO o dění v mírových misích OSN a jejich potřebách. Formálně je navázána přímá spolupráce vojenského poradce se Sekcí plánování schopností MO a jsou tak vytvořeny podmínky pro deklaraci a zahájení přípravy sil a prostředků k zapojení do mírových misí OSN, jakmile budou odpovídající schopnosti v rámci AČR pro tento účel identifikovány.

Aktuální nabídky příspěvků ČR do misí OSN

Rezort MO ČR hledá dlouhodobě možnosti zapojení do misí OSN vojenskou jednotkou, přičemž vždy zohledňuje své kapacity a aktuální nabídky OSN. Cílem je zapojení do misí a regionů, ve kterých již působíme, a to především v Mali, ve kterém se významně angažujeme především v rámci výcvikové mise Evropské unie.

I přes problémy, které znemožňují výraznější zapojení do mise MINUSMA, budeme o účast v této misi nadále usilovat především ve spolupráci se silnými evropskými zeměmi. Mali, včetně dalších států Sahelu, řadíme k prioritám současného a budoucího vojenského působení v rámci zahraničních operací a misí. Tímto se však nevzdáváme možnosti vyslat naše vojáky i do jiných misí OSN, ideálně opět v součinnosti s evropskými partnery. Vždy ale bude záležet na politické vůli, dostupnosti konkrétních schopností a podmínkách případného společného působení.

Rezort MO bude dále usilovat o pozice jednotlivců ve velitelských strukturách misí OSN s důrazem na misi MINUSMA v Mali a aktivně přistupovat k výběrovým řízením na doplňování vojenských expertů do ústředí OSN.

Ve vztahu k vojenským pozorovatelům OSN se náš dosavadní přístup taktéž nemění. Snahou je navyšování jejich počtů s vyšším zastoupením žen, důslednější vyjednávání s OSN o odpovídajících pozicích, vyšší motivace žen stát se vojenskými pozorovateli OSN a zkvalitňování odborné přípravy vojenských pozorovatelů.

Závěr

V roce 2020 pokračovali vybraní příslušníci rezortu MO v účasti na vzdělávacích aktivitách OSN. Podařilo se udržet současné pozice v misích OSN s výjimkou vojenských pozorovatelů v misi MINUSMA.

⁴⁾ Rozpracována v Systémovém rámci pro zapojování sil a prostředků rezortu MO do misí OSN (čj. MO 162991/2017-3691, 15. září 2017).

Podobně jako v roce předchozím, rezort MO se potýkal i v roce 2020 s kapacitními omezeními. Ta neumožňují flexibilně reagovat na ad hoc nabídky ze strany OSN nebo na nabídky partnerských zemí zapojit se vojenskou jednotkou, jako součásti jejich vojenských kontingentů do misí OSN. Do doby, než bude rezort MO schopen nabídnout připravenou a materiálně vybavenou organickou vojenskou jednotku podle standardů OSN a s možností jejího dlouhodobějšího udržení v misi, bude hledat příležitosti k uplatnění malých odborných týmů s omezenou dobou působení v sestavách vojenských kontingentů partnerských evropských zemí.

Vláda vzala Informaci o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2020 na vědomí svým usnesením ze dne 24. května 2021 č. 478.

V Praze dne 24. května 2021

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.